

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta (HE 136/2020 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut (etäkuuleminen):

- neuvotteleva virkamies Minna Upola, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Kari Aaltonen, Verohallinto
- ylitarkastaja Antti Tokola, Verohallinto, Harmaan talouden selvitysyksikkö
- verojohtaja Anita Isomaa, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- verolakimies Lauri Luukkonen, Finanssiala ry
- veroasiantuntija Saara Hietanen, Finnwatch ry
- johtava veroasiantuntija Emmiliina Kujanpää, Keskuskauppakamari
- veroasiantuntija Tuula Gregory, Suomen Yrittäjät ry
- apulaisprofessori Tomi Viitala, Aalto-yliopisto

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Pääomasijoittajat ry

Verojaosto on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- oikeusministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- Patentti- ja rekisterihallitus

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2020 vp

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakia, elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia ja konserniavustuksesta verotuksessa annettua lakia.

Tuloverolakia ehdotetaan muutettavaksi lisäämällä lakiin säännös, jonka mukaan kotimaiseksi yhteisöksi katsotaan Suomessa rekisteröity tai perustettu yhteisö. Esityksessä ehdotetaan tuloverolakia muutettavaksi lisäksi siten, että yleisesti verovelvollisena pidettäisiin ulkomaista yhteisöä, jos ulkomaisen yhteisön tosiasiallinen johtopaikka sijaitsee Suomessa. Ulkomaisen yhteisön tosiasiallinen johtopaikka sijaitsisi paikassa, jossa yhteisön tärkeimmät ylintä päivittäistä johtamista koskevat päätökset tehdään yhteisön hallituksen tai muun vastaavan päätöksentekuelimen toimesta ottaen huomioon muut yhteisön organisointiin ja liiketoimintaan liittyvät olosuhteet. Muutoksen myötä kotimainen sääntely yleisestä verovelvollisuudesta yhteisöjen osalta vastaisi sääntelyä useissa muissa valtioissa.

Verosopimusta sovellettaessa luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi olla molempien sopimusvaltioiden kansallisen lainsäädännön mukaan valtiossa verotuksellisesti asuva eli niin kutsuttu kaksoisasuja. Suomen tekemissä verosopimuksissa yhteisön kaksoisasujatilanne ratkaistaan pääsääntöisesti tosiasiallisen johtopaikan perusteella tai toimivaltaisten viranomaisten keskinäisellä sopimuksella. OECD:n malliverosopimuksessa on määräys kaksoisasujan verosopimuksen mukaisesta asuinpaikasta. Määräyksen mukaan asuinpaikka ratkaistaan toimivaltaisten viranomaisten keskinäisellä sopimuksella ottaen huomioon tosiasiallinen johtopaikka, perustamispaikka sekä muut relevantit seikat. OECD:n malliverosopimuksen vuoden 2017 kommentaarissa muun kuin luonnollisen henkilön kaksoisasujatilanteissa asuinvaltio ratkaistaan toimivaltaisten viranomaisten keskinäisellä sopimusmenettelyllä, jossa otetaan huomioon samankaltaisia seikkoja kuin tosiasiallisen johtopaikan sijainnin arvioinnissa.

Muutoksella pyrittäisiin myös rajoittamaan ja estämään tilanteita, joissa yleinen verovelvollisuus Suomessa pyrittäisiin välttämään perustamalla yhtiö ulkomaille, vaikka sen omistus, johto ja toiminta olisivatkin kokonaan Suomessa.

Tosiasiallinen johtopaikka -säännökseen sisältyisi siirtymäsäännös, jonka mukaan lakia sovellettaisiin toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa perustettuun tai rekisteröityyn, sijoitusrahastolaissa tarkoitettuun yhteissijoitusyritykseen sekä toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa perustettuun tai rekisteröityyn, vaihtoehtorahastojen hoitajista annetussa laissa tarkoitettuun vaihtoehtorahastoon ensimmäisen kerran vuodelta 2023 toimitettavassa verotuksessa.

Lisäksi muutettaisiin elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia siirtyvien varojen arvojen osalta sekä yleisesti verovelvollisen ulkomaisen yhteisön ja sen aiemmin Suomessa sijainneen kiinteän toimipaikan verotuksesta yleisen verovelvollisuuden alkaessa. Konserniavustuksesta verotuksessa annettua lakia muutettaisiin siten, että yleisesti verovelvollinen ulkomainen yhteisö voisi olla konserniavustuksen antajana ja saajana konserniavustusjärjestelmän normaalien soveltamisedellytysten täytyessä ulkomaisen yhteisön rinnastuessa osakeyhtiöön tai osuuskuntaan. Lisäksi mainittua lakia muutettaisiin konsernisuhteen keston arvioinnin osalta.

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2020 vp

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana.

Peruste säädösmuutokselle ja verotuksen ennakoitavuus

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty erisuuntaisia näkemyksiä esityksen tarpeellisuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista piti esitystä kannatettavana. Lakimuutoksella korjataan asiantuntijoiden mielestä jo pidempään esillä ollut ongelma, ettei ulkomaisia yhteisöjä ole merkittävistäkään Suomeen liittyvistä siteistä huolimatta voitu katsoa täällä yleisesti verovelvollisiksi ja että lakimuutos vaikeuttaa Suomen verotuksen välttämistä ulkomaisten yhtiöiden kautta. Asiantuntijat katsoivat, että väliyhteisölain, yleisen veronkiertosäännöksen tai kiinteän toimipaikan sääntely ei yleensä sovellu passiivisluonteista toimintaa harjoittaviin yhtiöihin varsinkaan ETA-alueella, vaikka yhtiö toimisi asuinvaltiossaan verottomasti, ja että nyt käsillä olevalla lakimuutoksella on mahdollisuus täyttää osin lainsäädännön aukkoja. Lisäksi asiantuntijat korostivat kuulemisessa, että säännös on tärkeä väline verovalvonnalle ja sen avulla on mahdollista torjua myös harmaata taloutta, kun tuloja ja varoja on pyritty salaamaan ulkomaista yhtiötä hyödyntäen. Sääntelyllä olisi ennen kaikkea keinotekoisia järjestelyitä ennalta estävä vaikutus.

Osa asiantuntijoista sitä vastoin katsoi, ettei ehdotetulle lainsäädännölle ole hallituksen esityksessä osoitettu selkeää tarvetta tai verotuottovaikutuksia. Kiinteää toimipaikkaa koskevasta sääntelystä sekä väliyhteisösääntelystä ei aiheudu vastaavia valtioiden välisiä kaksoisasumiskonflikteja kuin kotipaikkasäännöksen laajentamisesta. Sääntelyyn liittyy asiantuntijoiden mielestä tulkinvaraisuutta sekä haitallisia vaikutuksia verotuksen ennakoitavuudelle. Lisäksi valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on todettu, että säännöksen käyttöönotto aiheuttaa merkittävää painetta muun muassa Verohallinnon tarkemmalle ohjeistukselle, ennakkoratkaisuille ja kansainväliselle riidanratkaisulle.

Valtiovarainvaliokunta yhtyy niiden asiantuntijoiden näkemyksiin, joiden mukaan lainsäädäntömuutokselle on selkeä tarve. Valiokunta huomauttaa, että taloudellisten vaikutusarvioiden esittäminen tämän kaltaisten muutosten osalta ei ole aina mahdollista, koska ehdotetun lainsäädäntömuutoksen tavoitteena on olla ennalta ehkäisevä. Näin valiokunta pitää esitystä erittäin tarpeellisenä ja sen vaikutuksia kokonaisuutena arvioiden myönteisinä. Esityksellä puututtaisiin niin kutsuttuun aggressiiviseen verosuunnitteluun rajaamalla ulkomaille rekisteröidyn pöytälaatikkoyhtiön hyödyntäminen verojen välttämiseksi. Valiokunta tarkoittaa tässä yhteydessä aggressiivisella verosuunnittelulla OECD:n määritelmän mukaisesti järjestelyjä, joilla siirretään yrityksen tuloa pois maasta, jossa harjoitetusta liiketoiminnasta se on kertynyt.

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2020 vp

Tosiasiallisen johtopaikan käsite - verosopimustilanne

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu, että edellytyksenä tosiasiallisen johtopaikan muodostumiselle Suomeen tulisi olla, että ulkomaisella yhteisöllä on Suomessa tuloverolain 13 a §:ssä tarkoitettu paikka, jossa sijaitsee liikkeen johto, sekä verosopimustilanteessa OECD:n malliverosopimuksen 5 artiklassa tarkoitettu johtopaikka. Täsmennys vähentäisi tosiasiallisen johtopaikan määritelmään liittyvää tulkinnanvaraisuutta ja siten myös kotimaisia ja kansainvälisiä veroriitoja.

Valtiovarainvaliokunta huomauttaa, että asiantuntijakuulemisessa esitetyllä muutoksella tuloverolain 9 §:n 8 momentin sovellus kytkettäisiin sekä kotimaisen että malliverosopimuksen tarkoittaman kiinteän toimipaikan olemassaoloon ja samalla huomattavasti kavennettaisiin tuloverolain 9 §:n 8 momentissa tarkoitettua soveltamisalaa. Kansainvälisesti tosiasiallisen johtopaikan sääntelyssä tällainen kytkentä kiinteän toimipaikan olemassaoloon olisi hyvin poikkeuksellinen. Asiantuntijakuulemisessa esitetty muutos ei olisi omiaan selkeyttämään säännöksen soveltamista vaan päinvastoin monimutkaistamaan sitä, mikäli ensin olisi tutkittava, onko ulkomaisella yhteisöllä sekä tuloverolain 13 a §:n mukainen kiinteä toimipaikka Suomessa johtopaikan perusteella että OECD:n malliverosopimuksen 5 artiklassa tarkoitettu johtopaikka Suomessa. Täten valiokunta ei pidä asiantuntijakuulemisessa esitettyä muutosehdotusta kannatettavana. Valiokunta puoltaa esityksessä valittua mallia.

Tosiasiallisen johtopaikan käsite - pääkonttori

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu, että tulkinnanvaraisten tilanteiden vähentämiseksi tuloverolain 9 §:n 8 momentin sanamuotoa tulisi täsmentää vastaamaan säännöskohtaisia perusteluita siten, että ulkomaisen yhteisön tosiasiallinen johtopaikka sijaitisi paikassa, jossa yhteisön hallitus tai muu päätöksentekaelin tekee yhteisön tärkeimmät ylintä päivittäistä johtamista koskevat päätökset, jossa yhteisön pääkonttori sijaitsee ja jossa toimitusjohtaja ja muu kokenempi johto työskentelevät.

Valtiovarainvaliokunta ei pidä asiantuntijakuulemisessa esitettyä muutosta kannatettavana. Esitetyllä muutoksella huomattavasti kavennettaisiin säännöksen soveltamisalaa, sillä käytännössä säännös soveltuisi ainoastaan, mikäli ylin päätöksentekijäelin, pääkonttori ja toimiva johto sijaitsivat samassa paikassa. Täten valiokunta puoltaa hallituksen esityksessä valittua mallia.

Ulkomaiset sijoitusrahastot ja vaihtoehtorahastot

Asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota sääntelyn soveltuvuuteen ulkomaisiin sijoitusrahastoihin ja vaihtoehtorahastoihin sekä niiden osalta hallituksen esityksessä ehdotettuun siirtymäsäännökseen eli niin kutsuttuun määräaikaiseen rahastopoikkeukseen. Lisäksi asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu määräajan pidennystä vuodelle. Lisäksi on korostettu, että hallituksen esityksessä tulisi selkeästi todeta, että rahastoille ei muodostu Suomeen tosiasiallista johtopaikkaa sen perusteella, että rahastoa hallinnoi suomalainen palveluntarjoaja.

Esityksen mukaan valtiovarainministeriö selvittää kahden vuoden siirtymäajan kuluessa pysyvään rahastopoikkeukseen Euroopan unionin valtioneuvoston päätökset. Valiokunta muistuttaa, että

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2020 vp

suomalaisiin rahastoihin verrattavat rahastot olisivat yleisestä verovelvollisuudesta huolimatta Suomessa verovapaita toimijoita. Valiokunta korostaa valtiovarainministeriön selvityksen merkitystä ja riittävän laaja-alaista arviointia, mikä ottaa huomioon veropohjan turvaamisen ohella sekä verotuksen että taloudellisen tehokkuuden tasapainoisella tavalla. Selvityksessä tulee huomioida kansainvälinen vertailu ja arvioida myös rahastopoikkeuksen tarpeellisuus ja mahdollisuus. Muilta osin valiokunnalla ei ole huomautettavaa.

Konserniin kuuluvat holdingyhtiöt

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu, että holdingyhtiöitä koskevaa laajennusta tulisi harkita uudelleen tai vaihtoehtoisesti se voitaisiin rajata koskemaan tilanteita, joissa on kysymys yksityishenkilön henkilökohtaisen omaisuuden hallinnasta holdingyhtiön välityksellä ja siten tilanteesta, jollaiseen esitettyllä sääntelyllä pyritään nimenomaisesti vaikuttamaan. Asiantuntijakuulemisessa ehdotettiin lisäksi, että myöskään konserneihin kuuluvien holdingyhtiöiden osalta konsernitason strategiset päätökset tai governance-tyyppinen konserniohjaus tai hallinnointi eivät olisi merkityksellisiä tosiasiallisen johtopaikan sijainnin arvioinnissa.

Valiokunta yhtyy asiantuntijakuulemisessa esitettyihin näkemyksiin siitä, että sääntelyn tarkoituksena ei ole saattaa kaikkia suomalaisten konsernien tytäryhtiöitä yleisen verovelvollisuuden piiriin Suomessa. Hallituksen esityksen perusteluissa on tuotu esille, että konsernitason strateginen päätöksenteko tai governance-tyyppinen konserniohjaus tai hallinnointi tai pelkkä emoyhtiön johtohenkilön hallitustyöskentely ei synnytä ulkomaiselle tytäryhtiölle tosiasiallista johtopaikkaa Suomeen. Sen sijaan konsernitilanteiden rajaamista kategorisesti kokonaan tosiasiallista johtopaikkaa koskevan sääntelyn ulkopuolelle holdingyhtiöiden osalta ei voida pitää kannatettavana tällaisen rajauksen mahdollistamien veronkiertomahdollisuuksien vuoksi. Sen sijaan, jos konserniin kuuluvaa holdingyhtiötä koskevassa päätöksenteossa on selvästi kyse konsernitason strategisen päätöksenteon tai governance-tyyppisen konserniohjauksen tai hallinnoinnin alaisuuteen kuuluvista päätöksistä, hallituksen esityksen perusteluissa otetun linjauksen mukaisesti tämänkaltaisten toimien ei tulisi olla merkityksellisiä tosiasiallisen johtopaikan sijaintia arvioitaessa.

Valiokunta kuitenkin korostaa, ettei holdingyhtiössä päätösvaltaa käyttävän omistajan ajoittainen matkustaminen ulkomaille estä tosiasiallisen johtopaikan muodostumista Suomeen. Kyse on aina tapauskohtaisesta kokonaisarviointista. Valiokunta muistuttaa, ettei yksittäinen seikka ratkaise tosiasiallista johtopaikkaa eikä asiassa voida antaa esimerkiksi merkitystä teknisten apuvälineiden käyttämiselle etäkokousta järjestettäessä.

Tosiasiallisen johtopaikan perusteella yleisesti verovelvollisen tuloverokohtelu

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on viitattu tuloverolain 9 §:n 9 momentin osalta siihen, että esityksessä olisi ollut tarkoituksenmukaista kuvailla laajemmin säännöksen soveltamisesta ulkomaiselle yhteisölle aiheutuvia velvoitteita sekä sitä, mihin kaikkialle verolainsäädäntöön ulkomaisen yhteisön muuttuminen Suomessa yleisesti verovelvolliseksi käytännössä vaikuttaa.

Valiokunta korostaa, että tuloverolain 9 §:n 9 momentti on lähinnä selventävä säännös, jonka tarkoituksena on selventää, että tosiasiallisen johtopaikan perusteella yleisesti verovelvolliseen ul-

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2020 vp

komaiseen yhteisöön soveltuvat vastaavat säännökset kuin kotimaisiin yhteisöihin. Tuloverolain 9 §:n 1 ja 8 momenttien muutoksella ulkomaiset yhteisöt ovat valiokunnan näkemyksen mukaan tosiasiallisen johtopaikan perusteella yleisesti verovelvollisia, ja niihin soveltuvat vastaavat säännökset kuin yleisesti verovelvollisiin kotimaisiin yhteisöihin. Tuloverotusta koskevassa lainsäädännössä käytetään termiä suomalainen yhteisö kotimaisen yhteisön synonyyminä.

Asiantuntijakuulemisessa on myös todettu, että on luontevaa, että silloin, kun ulkomaisesta yhteisöstä tulee Suomessa yleisesti verovelvollinen, sen tuloverotuksessa sovelletaan samoja säännöksiä kuin kotimaisen yhteisön verotuksessa tulolähdettä, tulojen veronalaisuutta ja menojen vähennyskelpoisuutta koskevien säännösten osalta. Tulolähteen osalta ulkomaisen yhteisön verottaminen eri tulolähteissä ratkaistaan samoilla periaatteilla kuin kotimaisten yhteisöjen osalta. Sen sijaan asiantuntijakuulemisessa on todettu, ettei ole perusteltua ulottaa säännöksen soveltamisalaa esityksen mukaisesti siihen, että tosiasiallisen johtopaikan perusteella yleisesti verovelvollisten ulkomaisen yhteisöjen rajoitetusti verovelvolliselle maksamat osingot, korot ja rojaltit olisivat tuloverolain 10 §:n nojalla Suomesta saatua tuloa ja että Suomi voisi siten periä niistä lähdevero.

Vero-oikeudellisenä käsitteenä yleisellä verovelvollisuudella tarkoitetaan sitä, että yleisesti verovelvollisten on tulon perusteella suoritettava veroa sekä Suomesta että muista valtioista saaduista tuloista eli maailmanlaajuisista tuloistaan. Valiokunta ei pidä perusteltuna yhden, yleisen verovelvollisuuden kriteerit täyttävän joukon osalta rajata tiettyä elementtiä yleisestä verovelvollisuudesta verovelvollisuuden ulkopuolelle. Näin valiokunta puoltaa hallituksen esityksessä valittua mallia.

Kaksinkertaisen verotuksen poistaminen

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on todettu, että verosopimuksettomassa tilanteessa tosiasiallista johtopaikkaa koskevan säännöksen soveltuminen ulkomaiseen tytäryhtiöön johtaisi riskiin kansainvälisestä moninkertaisesta verotuksesta, joka voisi jäädä lopullisesti poistamatta.

Valiokunta korostaa, että verosopimuksettomassa tilanteessa kaksinkertainen verotus poistetaan yleisten periaatteiden mukaisesti kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain eli niin sanotun menetelmälain nojalla.

Tosiasiallinen johtopaikka ja poikkeusolot

Asiantuntijakuulemisessa kiinnitettiin lopuksi huomiota myös siihen, että hallituksen esityksessä todettu linjaus lyhytaikaisesta tai tilapäisestä johtamisesta tulisi soveltua koronapandemian kaltaisissa poikkeusoloissa siten, että tämän tyyppisissä poikkeustilanteissa esimerkiksi yrityksen tosiasiallisen johdon siirtyminen poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi ei synnyttäisi tosiasiallista johtopaikkaa kyseiseen valtioon. Valiokunnan mukaan asianomaista kohtaa tulee tulkita OECD:n sihteeristön 3.4.2020 antamaan, verosopimusten tulkintaa covid-19-kriisin vaikutusten johdosta koskevaan analyysiin sisältyvien linjausten mukaisesti.

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2020 vp

Seuranta

Valiokunta korostaa lopuksi esityksen vaikutusten seurantaa ja Verohallinnon ajantasaisen ja kattavan ohjeistuksen tärkeyttä. Esityksen tavoitteiden toteutumisen seurannassa olisi myös arvioitava erikseen ulkomaisen yhtiön kirjanpito- ja ilmoittamisvelvollisuuden toteutuminen tehokkaalla tavalla.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 136/2020 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen.

Helsingissä 4.12.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Arto Pirttilahti kesk
jäsen Anders Adlercreutz r
jäsen Tarja Filatov sd
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Vilhelm Junnila ps
jäsen Heli Järvinen vihr
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Jari Koskela ps
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Merja Kyllönen vas
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Pia Lohikoski vas
jäsen Matias Marttinen kok
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Sami Savio ps
jäsen Pia Viitanen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Markku Eestilä kok
varajäsen Katja Hänninen vas

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ilkka Lahti

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2020 vp
Vastalause kok

VASTALAUSE kok

Perustelut

Hallituksen esityksessä esitetään tuloverolakiin lisättäväksi säännöstä, jonka mukaan kotimaiseksi yhteisöksi katsotaan Suomessa rekisteröity tai perustettu yhteisö. Tuloverolakia muutettaisiin lisäksi niin, että yleisesti verovelvollisena pidettäisiin ulkomaista yhteisöä, jos ulkomaisen yhteisön tosiasiallinen johtopaikka sijaitsee Suomessa. Hallituksen esityksen pääkohtia voidaan pitää perusteltuina, mutta kaikkia esityksen vaikutuksia ei ole huomioitu lainvalmistelussa ja jaostokäsittelyssä riittävällä tavalla.

Hallituksen esityksen sääntelyä esitetään sovellettavaksi myös sijoitus- ja vaihtoehtorahastoihin vuoden 2023 verotuksesta lähtien. Uusi sääntely on asettamassa Suomesta käsin hallinnoidut ulkomaiset rahastot epäselvään verotukselliseen asemaan, sillä rahastoille voi syntyä yleinen verovelvollisuus Suomeen. Tämä voisi johtaa paitsi rahastoille syntyvään yleiseen verovelvollisuuteen Suomeen niiden saamasta tulosta mutta myös siihen, että rahastojen osuudenomistajille synnyisi veroseuraamuksia joko näiden kotimaassa tai mahdollisesti Suomessakin.

On huomattava, että kotimaisten sijoitusrahastojen verokohteluun ei liity samanlaista epävarmuutta, sillä ne ovat vapautettuja saamastaan tulosta tuloverolain 20 a §:n mukaisesti. Vastaavasti muualta kuin Suomesta hallinnoitujen ulkomaisten rahastojen osalta johtopaikkaa tai tämän myötä yleistä verovelvollisuutta ei synny tänne jatkossakaan.

Epävarmuus ja riski verotuksellisesta kohtelusta uhkaavat siirtää rahastojen hallintoyhtiöiden toimintoja ja työpaikkoja pois Suomesta toisiin EU-maihin. Esitys ei siten sijoitus- ja vaihtoehtorahastojen osalta kasvata verotuloja vaan päinvastoin johtaa sekä rahoitusalan työpaikkojen että verotulojen menetyksiin Suomessa. Samalla suomalaisen pääomamarkkinan toiminta heikkenee.

Pääministeri Marinin hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi kehittää kotimaisia pääomasijoitusmarkkinoita. Nyt hallitus on kuitenkin omalla esityksellään toimimassa täysin päinvastaisesti kuin hallitusohjelmassa on linjattu heikentämällä kotimaisesti hallinnoitujen ulkomaisten sijoitus- ja vaihtoehtorahastojen toimintaedellytyksiä Suomessa.

Hallituksen esityksessä on esitetty sijoitus- ja vaihtoehtorahastoille kahden vuoden siirtymäaikaa uuteen sääntelyyn siten, että lain soveltaminen alkaisi vuonna 2023. Lyhyen ja määräaikaisen poikkeussäännön sijasta on perusteltua, että Suomen pääomamarkkinan houkuttelevuuden turvaamiseksi lakiin säädetään pysyvä rahastopoikkeus, jolla sijoitus- ja vaihtoehtorahastot rajataan lain soveltamisen ulkopuolelle kuten esimerkiksi Alankomaissa, Isossa-Britanniassa ja Irlannissa on toimittu.

Hallituksen esitys sijoitus- ja vaihtoehtorahastoja koskevan sääntelyn osalta on perusteltu heikosti. Esitys heikentää lainsäädännön ennustettavuutta, Suomen pääomamarkkinan houkuttelevuutta ja johtaa työpaikkojen ja verotulojen vuotoon ulkomaille. Lainsäädäntöön on viipymättä valmisteltava tarvittavat muutokset sääntelyn selkeyttämiseksi ja sijoitus- ja vaihtoehtorahastojen rajaamiseksi sääntelyn ulkopuolelle.

Valiokunnan mietintö VaVM 33/2020 vp
Vastalause kok

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hyväksytään yksi lausuma. (*Vastalauseen lausumaehdotus*)

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto käynnistää viipymättä pysyvän rahastopoikkeuksen valmistelun siten, että esitys annetaan eduskunnan käsiteltäväksi vuoden 2021 aikana.

Helsingissä 4.12.2020

Matias Marttinen kok
Elina Lepomäki kok
Timo Heinonen kok
Markku Eestilä kok